

Ба Шӯрои диссертатсионии
6D.KOA-059 назди Донишгоҳи
миллии Тоҷикистон (734025, ш.
Душанбе, х. Рӯдакӣ 17)

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи Раҳимзода Муъмин Сайфулло дар мавзӯи «Ҳимояи давлатии иштирокчиёни мурофиаи ҷиноятӣ: вазъи батанзимдарории ҳуқуқӣ, амалия ва дурнамои инкишофи он», ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 12.00.09 – Мурофиаи ҷиноӣ (илмҳои ҳуқуқшиносӣ) пешниҳод шудааст (Душанбе, 2020. –30, 32 с.)

Мавзӯи таҳқиқоти диссертатсионии Раҳимзода Муъмин Сайфулло «Ҳимояи давлатии иштирокчиёни мурофиаи ҷиноятӣ: вазъи батанзимдарории ҳуқуқӣ, амалия ва дурнамои инкишофи он» дар шароити муосири рушди геополитикии ҷаҳон хеле актуалӣ ба назар мерасад, чунки ҷаҳонишавӣ тамоюли гуногун аз як тараф ҳамкориҳои давлату миллатҳо, аз ҷониби дигар, зургӯии давлатҳои абарқудратро ба миён оварда, бо сабабу баҳонаҳои гуногун шахс метавонад, дар кишвари худва ё дигар кишвар таҳти фишори олами ҷинояткориҳои муташаккилу фаромиллӣ ва ё ашхоси алоҳида монад. Ҷинояткориҳои замони муосир ҳолат ва сатҳи муташаккилӣро касб намуда, тарзу воситаҳои содиркунии он, роҳу усулҳои рӯйпӯш намудани амали ҷинояткорона, аз он ҷумла бо роҳи таҳдид ба ҷону моли иштирокчиёни мурофиаи ҷиноятӣ, ниҳоят мураккаб гаштааст. Аз ин сабаб, ягона қудрати ҳимоятгари инсон танҳо давлат метавонад бо роҳи ташаккули қонунгузорӣ ва тарбияи кадрҳо пеши роҳи қонунишиканиҳоро дар ҳимоя ва ҳифзи ҳуқуқи инсон гирад. Бо вучуди ҳолатҳои зиёди осебпазир шудани амнияти иштирокчиёни мурофиаи ҷиноятӣ, давлат пайваста мекӯшад, ки дар пайи ҳимояи ҳуқуқ ва озодии инсон ва шахрванд, раванди мӯътадилу объективонаи тафтиши парвандаҳои ҷиноятӣ ва муҳокимаи одилонаи судиро таъмин намояд.

Ҳуқуқи мурофиавии ҷиноятӣ таърихи тулонӣ дошта, таҳаввулоти он заминаи комилтар гардидани механизмҳои ҳифзи ҳуқуқи инсон мегардад. Махсусан, дар даҳсолаҳои охир давлат дар баробари мубориза бо ҷинояткорӣ, таъмини амнияти иштирокчиёни мурофиаи ҷиноятиро чун яке аз самтҳои муҳими фаъолият эътироф намудааст. Ва чи тавре ки диссертант қайд менамояд, дар қонуни мурофиаи ҷиноятӣ аз 28-уми августи соли 1990 ба Кодекси мурофиавии ҷиноятӣи Республикаи Советии Сотсиалистии Тоҷикистон (минбаъд – РССТ) аз 17 августи соли 1961 тағйиру иловаҳо ворид намуда буд. Мутобиқи тағйироту иловаҳо ба Кодекси мазкур м. 59²

илова карда шуда буд, ки дар он яке аз вазифаҳои мақомоти таҳқиқ, тафтишот, прокуратура ва суд андешидани чораҳои амниятӣ нисбат ба иштирокчиёни муурофияи ҷиноятӣ ва шахсони дигар пешбинӣ шуда буд. Мутобиқи моддаи мазкур мақомоти таҳқиқ, тафтишот, прокуратура ва суд вазифадор шуда буданд, ки ҳангоми мавҷуд будани маълумотҳои кофӣ, ки ба ҷабрдида, шохид ё дигар шахсон дар муурофия иштироккунанда, инчунин ба аъзои оилаи онҳо ё хешони наздикашон бо куштан, ба қор бурдани зӯрӣ, несту нобуд кардани молу мулк ё зарар расондан ба он, ё бо дигар амалиёти ғайриқонунӣ таҳдид мекунанд, барои ҳифзи ҳаёт, саломатӣ, шаъну шараф ва молу мулки ин шахсон, инчунин барои муқаррар кардани гунаҳкорон ва ба ҷавобгарӣ кашидани онҳо чораҳои зарурӣ андешанд.

Дар солҳои минбаъда ва имрӯз низ Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон яке аз самтҳои рушди ҳуқуқ - ҳимояи амнияти шахс, аз ҷумла иштирокчиёни муурофияи судии ҷиноятиро мунтазам рушд медиҳад.

Мубрамияти мавзӯ дар он низ зоҳир мешавад, ки дар Ҷумҳурии Тоҷикистон консепсияи ягона ва мукаммали ҳимояи давлатии иштирокчиёни муурофияи ҷиноятӣ, ки самараи хуб дошта бошад, ҳанӯз ташаккул наёфтааст ва дар адабиёти ватанӣ масъалаҳои зикршуда ба таври васеъ қоркард нашудаанд. Набудани таҳқиқоти назариявӣ ва амалияи начандон зиёди мақомоти ҳифзи ҳуқуқ дар татбиқи чораҳои ҳимояи давлатӣ тақозо менамояд, ки дар ин мавзӯ таҳқиқотҳои илмии самарабахш гузаронида шавад.

Дарачаи навоарӣ ки дар натиҷаи таҳқиқоти диссертатсионӣ ба даст омада ва барои ҳимоя пешниҳод шудаанд. Дар диссертатсия 10 навагонии илмӣ пешниҳод шудааст, ки аксарияти онҳо аввалин маротиба дар шакли навагонӣ ҳамчун натиҷаи таҳқиқоти диссертатсионӣ пешниҳод шудаанд, аз ин сабаб лоиқи дастгирӣ мебошанд. Диссертант кушишнамудааст, ки барои такмили қонунгузори дар самти таҳқиқот, махсусан қонунгузори муурофияи ҷиноятӣ як қатор пешниҳоду иловаҳо таҳия созад, ки дар сурати қабул гардидани онҳо аз ҷониби мақомоти қонунгузор метавонад барои рушди муносибатҳои ҷамъиятӣ дар ин сакмат хизмат намояд. Дар навоариҳо муаллиф тавонистааст, ки якҷанд мазмуну моҳияти мафҳумҳои асосиро ошкор намояд, сарчашмаҳои аввалини падидаи ҳуқуқии ҳимояи давлатии иштирокчиёни муурофияи ҷиноятӣ (банди 1 навоарӣ) ошкор намояд. Нормасоии КМҶ ҚТ дар банди дуюм зикр шуда, барои ислоҳи он пешниҳоди мушаххас карда шудааст. Дигар бандҳои навоарӣ низ лоиқи дастгирӣ буда аз қобилияти баланди таҳлилӣ доштани муаллиф, эҷодкорӣ ва истифодаи шумораи бузурги адабиёти илмӣ шаҳодат медиҳад.

Асоснок ва ҳақиқӣ будани хулоса ва пешниҳодҳои таҳқиқоти диссертатсионӣ. Навгонӣ, хулоса ва пешниҳодҳои дар натиҷаи таҳқиқоти диссертатсионӣ ба

даст омада, дар заминаи сарчашмаҳои зиёди илмӣ ва меъёрию ҳуқуқии ба забонҳои гуногун нашршуда ба даст омадаанд. Инчунин, муаллиф хулосаю пешниҳодҳои худро дар 12 номгуи мақолаҳои илмӣ аз соли 2016 то имрӯз ва шаштои онро дар маҷаллаҳои бонуфузи Тоҷикистон ва Россия, ки дар феҳристи Комиссияи аттестатсионии ин давлатҳо ҷойгир шудаанд, нашр намуда, мавриди баррасии муҳаққиқону мутахассисон қарор додааст.

Истифодаи васеи методологияи муосири илмӣ дар таҳияи рисолаи илмӣ муаллиф мушоҳида шуда, ба таври зарурӣ аз усулҳои умумии илмӣ ва усулҳои хоси илми ҳуқуқ ва ҳуқуқи инсон истифода гардидааст, ки дар таҳияи рисолаи илмӣ имконият фароҳам овардаанд.

Аҳамияти илмӣ, амалӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоии натоиҷи диссертатсия бо пешниҳоди тавсияҳо оид ба истифодаи онҳо. Аҳамияти илмӣ диссертатсияи пешниҳодшуда пеш аз ҳама, дар таҳлили қонунгузории амалкунанда ва таҳияи пешниҳоду иловаҳо ба он мебошад. Аҳамияти амалии таҳқиқоти мазкур дар он аст, ки муаллиф кушиши тамудааст, ки дар асоси таҳқиқот тавсияҳои мушаххас оид ба ташаққули тақомули қонунгузории амалкунанда дар самти мурофиаи ҷиноятӣ пешниҳод мекунад. Хулосаю пешниҳодҳои мушаххаси муҳаққиқ барои ташаққули додани самтҳои гуногуни фаъолият дар мақомоти мурофиаи ҷиноятӣ имконият фароҳам меорад.

Автореферат мазмуни диссертатсияро пурра инъикос намуда, маълумоти заруриро дар шакли мухтасар оид ба диссертатсия дода метавонад.

Диссертатсия дар самти ихтисоси 12.00.09 – Мурофиаи ҷиноятӣ таҳия шуда, доираи фароҳамии масъалаҳои вобаста ба ҳуқуқи мурофиаи ҷиноятиро дар бар мегирад.

Дар қатори дастовардҳои эҷодӣ дар рисолаи пешниҳоднамудаи муаллиф баъзе камбудии масъалаҳои баҳсталаб мушоҳида мегардад. Яке аз вазифаҳои дар назди муаллиф ва таҳқиқоти илмӣ гузошташуда – "муайян намудани муайян намудани заминаҳои таърихӣ ҳуқуқӣ ва иҷтимоии ҷимояи давлатии иштирокчиёни мурофиаи ҷиноятӣ" мебошад, вале дар автореферат чунин ба назар мерасад, ки муаллиф ба он аҳамияти зиёд надодааст. Инчунин, камбудии техникаи автореферат ба назар мерасад. Ба тавсияи баҳсталаби мо нигоҳ накарда диссертатсия бо забони хуби илмӣ ва дар сатҳи баланди илмӣ таҳия гардида аст. Диссертатсияи пешниҳодгардида таҳқиқоти илмӣ тахассусӣ буда, дар сатҳи баланди илмӣ таҳия гардидааст.

Мутобикати мазмун ва шакли таҳияи диссертатсия ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба дараҷаи илмӣ доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ. Диссертатсияи Раҳимзода Муъмин Сайфулло дар мавзӯи «Ҷимояи давлатии иштирокчиёни мурофиаи ҷиноятӣ: вазъи батанзимдарории ҳуқуқӣ, амалия ва дурнамои инкишофи он» аҳамияти назарӣ ва амалии илмӣ дар соҳаи ҳуқуқи мурофиаи ҷиноятӣ дошта, таҳқиқоти

комил ва баохиррасида мебошад, ки дар он як қатор навгониҳои илмӣ пешниҳод шудаанд. Хулосаю пешниҳодҳои таҳияшуда холигиро дар омӯзиши илмии ин масъалаҳо пурра намуда, имконият барои ҳаллу баррасии як қатор масъалаҳои муҳими ҳуқуқҷодкунӣ ва амалисозии ҳуқуқро фароҳам меоваранд.

Диссертатсия ба талаботи бандҳои 10-12, 14, 16 «Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ ва унвони илмӣ (дотсент, профессор)», ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26-уми ноябри соли 2016, тахти №5050 тасдиқ гардидааст, ҷавобгӯй мебошад.

Дар маҷмӯъ, диссертатсияи «Ҳимояи давлатии иштирокчиёни муҳофизатчиноятӣ: вазъи батанзимдарории ҳуқуқӣ, амалия ва дурнамои инкишофи он», ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯи ихтисоси 12.00.09 – Муҳофизатчиноӣ (илмҳои ҳуқуқшиносӣ) пешниҳод шудааст, таҳқиқоти илмӣ муваҷҷиба ба анҷом ёфта ба ҳисоб рафта, дар он натиҷаҳои нави илман асоснок ба даст омадаанд ва мушкilotи мушаххаси илмӣ ҳалли худро ёфтаанд. Аз ин сабаб, муаллифи он - Раҳимзода Муъмин Сайфулло сазовори дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯи ихтисоси 12.00.09 – Муҳофизатчиноӣ (илмҳои ҳуқуқшиносӣ) мебошад.

Муқарриз

Мудирӣ шуъбаи таърихи давлат ва ҳуқуқи
Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи
ба номи А. Баҳоваддинови Академияи
миллии илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон,
доктори илмҳои ҳуқуқ, профессор

Буризода Э.Б.

Суроға:

Ҷумҳурии Тоҷикистон, 734025,
ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 33. Институти
фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи
А. Баҳоваддинови Академияи илмҳои
Ҷумҳурии Тоҷикистон, E-mail: buriev-68@mail.ru
Тел. корӣ: 221-65-85; Тел. моб.: 907-82-90-91

Имзои Буризода Э.Б.ро
тасдиқ мекунем -

